

Amsterdam Plantage

5 km | 1,5 uur

Praktische informatie

Afstand

5 km - 1,5 uur

Startpunt

Hortus Botanicus, Plantage Middenlaan 2a

Bereikbaarheid

Metro Waterlooplein, uitgang zuidzijde/
Hortusplantsoen.

Informatie

VVV Amsterdam

Stationsplein 10
1012 AB Amsterdam
020 702 60 00
www.iamsterdam.com

Adressen

Hortus Botanicus

Plantage Middenlaan 2a
1018 DD Amsterdam

020 625 90 21
www.dehortus.nl
dag. 10-17 uur

Hollandsche Schouwburg

Plantage Middenlaan 24
1018 DE Amsterdam
020 531 03 10
www.hollandscheschouwburg.nl
dag. 11-17 uur

Verzetsmuseum

Plantage Kerklaan 61
1018 CX Amsterdam

020 620 25 35

www.verzetsmuseum.org
di.-vr. 10-17, za.-zo. 11-17 uur

Bloem eten & drinken

Entrepotdok 36
1018 AD Amsterdam
020 330 09 92
www.bloem36.nl
Biologische gerechten op een prachtige
plek aan het water

Plancius eten & drinken

Plantage Kerklaan 61
1018 CX Amsterdam
020 330 94 69
www.restaurantplancius.nl
Modern interieur in een historisch pand

Toen het doortrekken van de grachten ten oosten van de Amstel rond 1675 was voltooid, bleek de gemeentekas leeg. Het plan om nieuwe gemeentegronde te bebouwen ging niet door en het terrein bij de Nieuwe Herengracht, Nieuwe Keizersgracht en Nieuwe Prinsengracht bleef braak liggen. In 1682 besloot men een groot deel van dit gebied te beplanten en het terrein de functie van 'wandelpaats' te geven. Men zou daar tuinen kunnen huren en tuinhuisjes kunnen bouwen. Onder invloed van het Frans noemde men dit stukje Amsterdam de 'Plantagie' of 'Plantage'.

Amsterdam Plantage

5 km | 1,5 uur

Twee eeuwen nadat de Plantage de functie als wandelplaats kreeg, was er voldoende geld om er nieuwe huizen te bouwen; geen arbeiderswoningen, maar statige panden voor de deftige burgerij. De rijke Amsterdammers A.C. Wertheim en Samuel Sarphati waren betrokken bij het tot stand komen van de woonwijk in de Plantage. De architecten die werden ingehuurd om de vroegere wandelplaats vol te bouwen, zoals A. Salm, haalden hun inspiratie uit het verleden. Sommigen bewerkten een historische bouwtrant tot een neostijl; anderen combineerden op een decoratieve manier in één bouwwerk motieven uit verschillende historische stijlen, een aanpak die wordt aangeduid met de term eclecticisme. Van beide werkwijzen zijn in de Plantage spreken

Filantroop en cultuurminnaar

Abraham Carel Wertheim (1832-1897) was een markante figuur in het Amsterdamse openbare leven van de 19e eeuw. Hij maakte carrière in de bankwereld en was betrokken bij de financiering van handel, bouw en scheepvaart. Daarnaast hield hij zich bezig met de bevordering van de cultuur. Als achttienjarige was hij al lid van 'Tot Nut en Beschaving', het letterkundig genootschap van de joodse elite. Hij had aandeel in de oprichting van de toneelschool en de bouw van een nieuwe stadsschouwburg nadat de oude in 1890 door brand was verwoest. Wertheim hielp ook mee bij de stichting van het Burgerziekenhuis en besteedde veel geld aan blindenhulp. Na zijn dood werd te zijner ere een fontein opgericht, omgeven door een klein park aan de rand van de Plantage.

voorbeelden te zien. Overheersend zijn classicistische motieven, zoals frontons, zuilen, pilasters en kapitelen, soms toegepast in een streng kader, dan weer in een luchtige compositie. Dat ook de gotiek en de Hollandse renaissancestijl veel indruk hebben gemaakt op de architecten, valt in de Plantage duidelijk te bespeuren.

- 1 De **Hortus Botanicus** werd al in 1682 op deze plek gesticht als tuin voor medicinale planten en sierplanten. De monumentale kassen zijn vanaf 1896 toegevoegd. Ook de buitentuin is het bekijken waard.
- 2 Een fraai contrast: Aldo van Eyck's kleurige, maar sobere Moederhuis op Plantage Middenlaan 33 tegenover de witte classicistische zuilen, frontons en beelden van de **Hollandsche**

Schouwburg, een herinneringsplek voor de vele joden die in de Tweede Wereldoorlog hiervandaan werden afgevoerd.

- 3 Minder ver uiteen in tijd liggen de huizen op **Plantage Middenlaan 36 en 40**. Het eerste is een goed voorbeeld van een eclectisch gebruik van gotische en renaissancestijl motieven, terwijl de slagerij, vooral in de groene pui, Jugendstilelementen vertoont.
- 4 Het **mooiste huis in neorenaissancestijl** staat op de hoek van de Plantage Middenlaan en de Plantage Lepellaan. Zo'n evenwicht tussen bakstenen muren en natuurstenen decoraties als halfzuiltjes, consoles, guirlandes, vazen en beelden is een zeldzaamheid.

5 De strengheid van het door architect A. Salm ontworpen **aquarium**, met zijn imponerende tempelfront en zijn strikte symmetrie, vindt haar tegenpolen in de veel frivole façades aan de overkant, op huisnr. 76 en 78.

6 Romantiek in de diertuin! De op chalets lijkende dierenverblijven in Artis ademen een nostalgie die duidelijk afsteekt bij het classicisme van de **Muiderpoort** aan de overkant van de gracht. De

stadspoort werd in 1770 gebouwd op de plek van de oude poort uit 1663.

- 7 Klassieke vormen lenen zich uitstekend voor utiliteitsbouw op grote schaal, zo bewijst de **Oranje Nassaukazerne** die is verbouwd tot appartementencomplex. Soberheid troef: vrijwel alleen de frontons dragen een versiering.
- 8 Meer renovatie: in de **19e-eeuwse pakhuizen aan het Entrepotdok** slaat men niets meer op, maar er wordt gewoond, gegeten en gedronken. De oudste pakhuizen dateren van 1708. Op de gevels van de pakhuizen prijken de namen van Belgische en Nederlandse steden.
- 9 De **ingangspartij van het Entrepotdok** geeft een wel heel versoberd soort classicisme te zien.

10 Aan de Plantage Kerklaan bevindt zich het **Verzetsmuseum**. Dit museum verhaalt over het leven van mensen in oorlogstijd. Er is ook een afdeling over Nederlands-Indië.

11 De monumentale huizen en het groen van de bomen maken de **Henri Polaklaan** tot de mooiste straat van de Plantage. Aan het begin ligt op nr. 38 de robuuste Nieuw-Apostolische Kerk, terwijl ertegenover atlanten

gebukt gaan onder het gewicht van de architectuur. Verderop ligt op nr. 9 De Burcht, een vroeg werk van Berlage (ouder dan zijn Beurs). Het was het kantoor van de Nederlandse Diamantbewerkerbond.

12 In het **Wertheimpark** staat een fontein van graniet en brons met een portretmedaillon van de filantroop A.C. Wertheim. Bekender is Jan Wolkers' glazen Auschwitzmonument, dat de toeschouwer een voor altijd geschonden hemel voorspiegelt.

Route

Aanlooproute vanaf metrostation Waterlooplein, uitgang zuidzijde/Hortusplantsoen: loop rechts van de gracht via wandelpad, over bruggetje

en langs tropische kas. Einde ra, **Plantage Middenlaan**.

A Met de rug naar ingang Hortus ra, **Plantage Middenlaan**. Einde rd over brug en la, **Sarphatistraat**. Eerste mogelijkheid la via fietspad, **Entrepotdok**. Blijf rd langs het water lopen. Einde bocht naar rechts en door poort. Einde la over brug.

B Overzijde la, **Schippersgracht**, later **Rapenburgerplein** en **Nieuwe Herengracht**. Eerste la over brug, **Anne Frankstraat**. Splitsing la en bocht naar rechts, wordt **Plantage Doklaan**. Eerste ra, **Plantage Kerklaan**. Eerste ra, **Henri Polaklaan**. Eerste la, **Plantage Parklaan**. Eerste ra, **Plantage Middenlaan**, terug naar het startpunt.

Kleine radio-ontvanger in het Verzetsmuseum